

SIEVIN KUNNAN

YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

VUOSILLE 2018-2022

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YMPÄRISTÖOLOJEN JA MERKITTÄVIMMÄT PILAANTUMISTA AIHEUTTAVAT TOIMINNOT	4
3. VALVONNAN KOHTEET	5
3.1 Ympäristönsuojelulain valvonta	5
3.1.1 Ympäristöluvanvaraiset toiminnot	5
3.1.2 Rekisteröitävät toiminnot	6
3.1.3 Ilmoitusvelvolliset toiminnot	6
3.1.4 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	6
3.2 Jätelain valvonta	7
3.2.1 Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta	7
3.2.2 Laitosvalvonta	8
3.2.3 Jätelain yleinen valvonta	8
3.3 Muun lainsäädännön mukainen valvonta	9
3.3.1 Vesilain valvonta	9
3.3.2 Vesihuoltolain valvonta	9
3.3.3 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta	9
3.3.4 Maa-aineslain valvonta	9
4. VALVONTAKOHTTEIDEN LUOKITTELU JA RISKINARVIOINTI	9
4.1 Toimintojen riskinarviointi	9
4.1.1 Toimialakohtainen riskinarviointi	9
4.1.2 Laitoskohtainen riskinarviointi	10
4.2 Valvontaluokat	11
5. VALVONTAOHJELMAN LAATIMINEN	12
6. VALVONTATOIMENPITEET	12
6.1 Määräaikaistarkastus	12
6.2 Ympäristöluvan voimaantulotarkastus	122
6.3 Tarkastus yleisöilmoituksen perusteella	133
6.4 Onnettomuus tai poikkeuksellinen tilanne	133
6.5 Tarkastuskertomus	13
6.6 Raportoinnin seuranta	13
6.7 Muut valvontatoimenpiteet	13
7. VALVONNAN MAKSULLISUUS	13
8. VALVONNAN RESURSSIT	144
8.1 Valvonnan priorisointi	14
8.2 Valvonnan delegointi	14
8.3 Viranomaisten välinen yhteistyö	14
8.4 Valvonnan tietojärjestelmät	15
8.5 Koulutus	15
9. VALVONTAOHJELMAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	15
Lähteet:	15

1. JOHDANTO

Ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014, 168 §) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on velvollisuus laatia alueelleen valvontasuunnitelma ja -ohjelma ympäristönsuojelulain mukaisten luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen säännöllistä valvontaa varten. Lain tavoitteena on, että valvontasuunnitelman ja -ohjelman myötä valvonta kohdentuu ympäristönsuojelun kannalta merkittävimpiin toimintoihin, mikä lisää valvonnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

Valvonnan ensisijaisina toimenpiteinä ovat määräaikaistarkastukset, joiden tiheys määräytyy kohteille tehtävän ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Tavoitteet laadukkaasta, säännöllisestä ja tehokkaasta valvonnasta saavutetaan, kun kohteita tarkastetaan riskinarvioinnin perusteella tasapuolisesti ja riittävän usein, jolloin epäkohtiin päästään puuttumaan ajoissa. Myös valvontatehtävien asiantunteva ja huolellinen hoitaminen sekä tarkoituksenmukainen tehtävien priorisointi tehostavat valvontaa. Suunnitelmallisella valvonnalla voidaan lisäksi vähentää eri viranomaistahojen tarpeetonta päällekkäistä valvontaa.

Valvontasuunnitelma- ja -ohjelma koskevat ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa. Ympäristönsuojeluviranomainen voi halutessaan yhdistää valvontasuunnitelmaan myös jätelain (JL 646/2011) mukaisen valvontasuunnitelman (JL 124 §) jätteen ammattimaisen keräyksen valvonnan järjestämisestä. Valvontasuunnitelmaan ja -ohjelmaan perustuvista valvontatoimenpiteistä, jotka koskevat siis ympäristölupavelvollisten (YSL 27 §) ja rekisteröitävien (YSL 116 §) toimintojen sekä jätteen ammattimaisen keräyksen (JL 100 §) valvontaa, voidaan periä maksu voimassaolevan valvontataksan mukaisesti.

Ympäristönsuojeluviranomainen voi halutessaan koota suunnitelmaan myös muiden säädösten mukaisia valvontatoimenpiteitä. Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakokonaisuuteen kuuluu määräaikaisesti valvottavia kohteita sekä ennakkoimattomia valvontatoimia. Nämä valvontatoimenpiteet eivät kuitenkaan kuulu ympäristönsuojelulain 168 §:ssä tarkoitettuun säännölliseen valvontaan eikä niistä voida periä maksua, vaikka ne ovatkin mukana valvontasuunnitelmassa. Valvontaresurseja on varattava riittävästi säännöllisen valvonnan ohella myös muihin ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkentän mukaisiin valvontatoimiin.

Sievin kunnan valvontasuunnitelman ja -ohjelman sisältö on laadittu ympäristönsuojelulain(527/2014) ja ympäristönsuojeluasetuksen (713/2014) mukaisesti. Suunnitelmaan on koottu ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen lisäksi ilmoitusmenettelyn alaisia ja ei-luvanvaraisia valvontakohteita. Valvontasuunnitelmaan on yhdistetty myös jätelain (JL 646/2011) mukainen valvontasuunnitelma jätteen ammattimaisen keräyksen (JL 100 §) valvonnasta sekä muu jätelain mukainen valvonta. Maa-ainelain (MAL 555/1981) mukaisten maa-ainesten ottamapaikkojen valvonta on jätetty valvontasuunnitelman ulkopuolelle lukuun ottamatta ottamapaikkojen ympäristölupavelvollisia ja rekisteröitäviä toimintoja.

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman laadinnassa sekä toimintojen ympäristöriskien arvioinnissa on hyödynnetty Kuntaliiton ohjeita (Mattsson 2016). Valvontasuunnitelmassa on esitetty alueen ympäristöolot ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat riskit, viranomaisen valvontavastuulle kuuluvat toiminnot sekä käytävissä olevat valvonnan voimavarat ja keinot. Suunnitelmassa on kuvattu valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin toteutustapa ja perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö ja menettelytavat valvontaohjelman laatimisessa ja valvonnassa. Valvontatehtäviä on voitu myös laittaa tärkeysjärjestykseen, jos se on katsottu välttämättömäksi tehtävien asianmukaiselle hoitamiselle. Suunnitelma on tehty aikavälille 2018 -2022 ja se tarkastetaan ja päivitetään säännöllisesti viiden (5) vuoden välein tai valvontaan vaikuttavien merkittävien muutosten yhteydessä.

Sievin kunnan ympäristönsuojelun valvontaohjelma sisältää tiedot kaikista valvontakohteista, ohjelmakaudella toteutettavista luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja muusta suoritettavasta säännöllisestä valvonnasta. Lisäksi ohjelmassa arvioidaan valvonnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista edellisellä valvontakaudella. Ohjelman avulla seurataan valvontasuunnitelman toteutumista. Valvontaohjelma päivitetään vuosittain.

2. ALUEEN YMPÄRISTÖOLOT JA MERKITTÄVIMMÄT PILAANTUMISTA AIHEUTTAVAT TOIMINNOT

Sievi on Pohjois-Pohjanmaalla sijaitseva, Vääräjoen varteen sijoittuva noin 5 000 asukkaan kunta. Kokonaispinta-alaltaan kunta on 800,78 km². Elinkeinorakenne pohjaa vahvasti teollisuuteen ja maatalouteen. Suurimpina työllistävinä sektoreina ovat kenkä- ja elektroniikkateollisuus sekä rakennusala. Merkittävä työllistäjä kunnan alueella on myös elinvoimainen maa- ja metsätalous. Asuinkiinteistöjen jätehuollosta vastaa kuntien omistama alueellinen jätehuolto-yhtiö Vestia Oy ja kunnan vesihuollon järjestää Sievin Vesiosuuskunta.

Sievin kunnan merkittävin luode – kaakko suuntainen harjumuodostuma on pitkittäisharjujakso, joka jatkuu Sievistä kaakkoon Reisjärvelle ja luoteessa Kalajoelle. Harjumuodostumassa sijaitsevat Sievin kunnan kaakkoisosassa Pitkäkankaan- ja Isokankaan I-luokan pohjavesialueet sekä kunnan keskiosassa Lähteenkankaan ja Markkulan I-luokan pohjavesialueet. Näiden lisäksi kunnan luoteisosassa sijaitsee Asemakylän II-luokan pohjavesialue, jota käytetään paikallisen teollisuuskiinteistön jäähdytysvedenottoon maksimissaan 960 m³/vrk.

Lähteenkankaan pohjavesimuodostuman antoisuudeksi on arvioitu 1 600 m³/vrk. Alueella sijaitsevasta Lähteenkankaan vedenottamosta otetaan talousvettä maksimissaan 1 400 m³/vrk. Markkulan pohjavesialueen antoisuudeksi on arvioitu 1 800 m³/vrk. Alueelta sijaitsevasta Vanhankirkon vedenottamosta otetaan talousvettä 800 m³/vrk. Pitkäkankaan pohjavesialueen antoisuudeksi arvioidaan 1 300 m³/vrk, joka on myös luvan mukainen maksimimäärä otettavalle talousvedelle. Isokankaan pohjavesialueen antoisuudeksi arvioidaan 6 000 m³/vrk. Alueella sijaitsee kaksi erillistä vedenottamoa, Kiiskilä I ja Kiiskilä III, joiden yhteenlaskettu vedenotto on viimeisten vuosien aikana ollut 2 900 – 3 700 m³/vrk.

Lähteenkankaan, Pitkäkankaan ja Isokankaan pohjavesialueet ovat pääasiassa maa- ja metsätalousvaltaista haja-asutusalueita, jossa pohjaveteen kohdistuvan riskin määrä on suhteellisen pieni. Alueille sijoittuu kuitenkin muutama eläinsuojia ja hevostalleja. Alueen kaakkois-osassa on suurehko käytössä oleva maainesten ottoalue. Markkulan pohjavesialueelle sijoittuu enemmän taajamamaista asutusta sekä useampia maatiloja ja muuta ympäristöriskiä aiheuttavaa yritystoimintaa. Alueella on myös runsaasti peltoviljelystä. Valtaosa Markkulan pohjavesialueen asutuksesta on kuitenkin yleisen viemäroinnin piirissä. Kaikilla pohjavesialueilla sijaitsee vanhoja, lähinnä kyläkauppojen yhteydessä toimineita polttonesteiden jakelualueita, joista osa on tutkittu ja tarvittaessa kunnostettu viime vuosien aikana.

Sievin kunnan alueelle sijoittuu seitsemän Natura 2000-verkoston kuuluvaa luonnonsuojelu- aluetta. Näitä ovat Pitkäneva, Pesäneva, Alakangas, Pieni Mällineva - Iso Mällineva, Rimpineva – Linttineva, Rimpinevan linnustonsuojelualue ja Kivineva. Muita luonnonsuojelualueita Sievissä on Pitkäkankaan harjunsuojelualue sekä muutamia yksityisten maille perustettuja pienempialaisia luonnonsuojelualueita.

Sievissä merkittävin vesistö on kunnan läpi virtaava Vääräjoki. Lisäksi kunnan alueella on runsaasti pientehköjä järviä ja lampia.

Merkittävimmät ravinnepäästöt ja kuormitusriskit vesistöille aiheutuvat metsäojituksista, maataloudesta sekä haja-asutuksen jätevesistä.

Oulujoen-lijoen vesienhoitosuunnitelmassa Vääräjoki luetaan pieniin turvemaiden jokiin, johon kohdistuu huomattavia ihmistoiminnan vaikutuksia. Vuoden 2016 luokituksen mukaan Vääräjoen pääuoman ekologinen tila on tyydyttävä. Maankäyttöön liittyvä kuormitusriski on suuri alueilla, joilla esiintyy happamia sulfaattimaita eli ns. alunamaita. Sievissä happamia sulfaattimaita esiintyy paikallisesti Markkulassa, Jyrinissä, Evijärven kuivatusalueella sekä Jokikylällä, Järvikylällä ja Kiiskilässä. Sulfidipitoinen maa aiheuttaa ympäristön pilaantumisen riskin, jos se pääsee hapettumaan maankuivatuksen yhteydessä. Hapettumisesta seuraa happamia valumavesiä, jotka aiheuttavat merkittäviä haittoja vesistöissä. Vesistöjä kuormittavat merkittävästi myös metsäojitukset, maatalous ja haja-asutuksen jätevedet.

Toiminnot, joissa käsitellään ja varastoidaan kemikaaleja ja jätteitä, aiheuttavat riskin maaperän pilaantumiselle. Lisäksi pilaantumisriskiä aiheuttavat erilaiset poikkeustilanteet, kuten tulipalot tai muut onnet-

tomuudet. Vahinkotapausten ympäristövaikutukset ovat pääsääntöisesti rajatulle alueelle sijoittuvia. Suuremman kokoluokan ympäristöriskejä muodostavat esimerkiksi ilmaan ja vesiin kohdistuvat onnettomuudet.

3. VALVONNAN KOHTEET

3.1 Ympäristönsuojelulain valvonta

3.1.1 Ympäristöluvanvaraiset toiminnot

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 1. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvista toiminnoista on säädetty ympäristönsuojeluasetuksella (YSA 2 §). Sievissä on tällä hetkellä **48** kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallassa olevaa ympäristölupaa tai rekisteröityä laitosta (taulukko 1). Taulukosta on poistettu ne luvat, joissa toiminta on päättynyt sekä luvat, jotka ovat rauenneet ympäristönsuojelulakiin tehtyjen muutosten perusteella. Toisaalta taulukkoon on lisätty ympäristönsuojeluasetuksen muutoksen myötä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvottavaksi siirtyneet valtion ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämät luvat. Nämä kohteet ovat pääasiassa lannantuotannoltaan alle 150 lypsylehmän eläinsuojia. Kunnassa sijaitsevien toimintojen lupatilannetta ja -velvollisuutta tarkistetaan muun valvonnan ohella.

Taulukko 1. Sievin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulla olevat ympäristöluvat ja rekisteröinnit.

Toiminta/ laitos	Kohteiden lukumäärä	% kaikista kohteista
Ympäristöluvanvaraiset toiminnot:		
Metsäteollisuus	0	0
Metalliteollisuus	1	2
Energiantuotanto	0	0
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	0	0
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	0	0
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän aineiston otto	13	28
Mineraalituotteiden valmistus	0	0
Nahan tai tekstiilien laitosmainen tuotanto tai käsittely	0	0
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	0	0
Eläinsuojat	25	55
Liikenne	1	2
Jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely	1	2
Muu toiminta	5	11
Ympäristölupia yhteensä:	46	100
Rekisteröitävät toiminnot:		
Energiantuotanto	1	50
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	1	50
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän aineiston otto		
Rekisteröintejä yhteensä:	2	100

Yhteiskäsittelyssä luvitetut toiminnot

Maa-aineksen ottamispaikat, joiden ympäristölupa- ja maa-aineslupa on käsitelty yhteiskäsittelyssä (YSL 47 a §) tarkastetaan kahdessa osassa. Luvan ympäristöosioon kuuluvat toiminnot tarkastetaan valvontasuojelman mukaisesti osana säännöllistä valvontaa. Maa-ainesosioon kuuluvat toiminnot tarkastetaan erikseen muun valvonnan ohessa.

ELY-keskuksen valvomat kohteet

ELY-keskus valvoo kaikkia direktiivilaitoksia, jotka on määritelty ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukossa 1. Direktiivilaitokset määritellään ns. BAT ja BREF -asiakirjojen perusteella. ELY-keskus valvoo myös ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukossa 2 lueteltuja toimintoja ympäristönsuojeluasetuksessa säädettyjen toimivaltarajojen mukaisesti (YSA 1 §).

3.1.2 Rekisteröitävät toiminnot

Ympäristönsuojelulain liitteessä 2 on määritelty toiminnot, jotka eivät normaalitilanteessa vaadi ympäristölupaa vaan toiminta voidaan rekisteröidä. Rekisteröitävien toimintojen osalta riittää ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle. Rekisteröitävien toimintojen ympäristönsuojeluvaatimuksista ja rekisteröinnin edellytyksistä säädetään toimialakohtaisissa valtioneuvoston asetuksissa. Rekisteröintimenettelyn tavoitteena ovat yhtenäiset ympäristönsuojeluvaatimukset tietyille toimialoille.

Rekisteröitäviä toimintoja valvotaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin ympäristölupavelvollisia toimintoja. Vanhoille olemassa oleville ympäristöluvitetuille toiminnoille on määritelty siirtymäajat, mihin mennessä toiminnan rekisteröinti tulee viimeistään tehdä. Keskisuurilla energiantuotantolaitoksilla ja asfalttiasemilla siirtymäaika päättyi 1.1.2018 ja polttonesteiden jakeluasemien tulee jättää ilmoitus viimeistään 1.1.2020. Sievissä on tällä hetkellä 2 kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen rekisteröimää kohdetta (taulukko 1). Kunnassa sijaitsevien toimintojen rekisteröintitilannetta ja -velvollisuutta tarkistetaan muun valvonnan ohella.

3.1.3 Ilmoitusvelvolliset toiminnot

Osa toiminnoista on ympäristöhaitan ja toiminnan lyhytaikaisuuden perusteella ilmoituksenvaraista toimintaa. Ympäristönsuojelulaissa on määritelty ilmoitusmenettely ja sen mukaiset toiminnot (YSL 118-123 §). Tilapäinen melu ja värinä, koeluonteinen toiminta ja poikkeukselliset tilanteet edellyttävät ilmoituksen tekemistä ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka tekee ilmoitusten perusteella päätöksen. Ilmoituksen käsittelystä peritään taksan mukainen maksu. Ilmoitusvelvolliset toiminnot eivät kuulu säännöllisen valvonnan piiriin. Ilmoitusmenettelyn mukaisia toimintoja ei valvota, mikäli kyseisten toimintojen perusteella ei tule yleisöilmoituksia.

3.1.4 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Luvanvaraisten, rekisteröitävien ja ilmoitusvelvollisten toimintojen ohella kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkenttään kuuluu myös muuta ympäristönsuojelulain ja sen nojalla säädettyjen asetusten ja määräysten valvontaa. Tässä esitetyn valvonnan kohteet eivät kuulu säännöllisen valvonnan piiriin.

Onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteet

Ympäristön pilaantumista ja terveyshaittaa aiheuttavia onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteita voi tulla vireille valvonta-asiana haitan kärsijän tai toiminnanharjoittajan ilmoituksesta (YSL 169 ja 186 §). Ilmoitusta koskeva toiminta käydään tarkastamassa ja arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta ja tarvittavat toimenpiteet. Haitan poistamiseksi tehtävät toimenpiteet ja niiden aikataulu voidaan sopia tarkastuksella ja kirjata muistioon tai tarvittaessa toiminnanharjoittajalle annetaan kehoitus ryhtyä toimenpiteisiin. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi tulla esim. terveyshaittaa koskevissa asioissa. Annettujen ohjeiden ja määräysten (YSL 180 §) toteutuminen varmistetaan seurantatarkastuksilla.

Kemikaalien valvonta

Kemikaalilain (KemL 599/2013) sekä biosidi-, POP- ja REACH-asetusten nojalla valvotaan kemikaalien käyttöolosuhteita kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa. Tavoitteena on kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäiseminen. Kemikaalilain ja edellä mainittujen asetusten noudattamista valvovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, joiden toimivalta määräytyy ympäristönsuojelulain mukaisesti.

Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta

Valtioneuvoston asetuksen (452/2009) otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta (huoltoasetus) yleisvalvonta kuuluu ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, ja se tehdään pääsääntöisesti muun valvonnan yhteydessä (esimerkiksi maatalojen maitotankkien huollon valvonta). Lisäksi muilta valvontaviranomaisilta, toiminnanharjoittajilta tai yksityisiltä henkilöiltä voi tulla ilmoituksia epäkohdista.

Ympäristönsuojelumääräysten valvonta

Sievin kunnassa voimassa olevia ympäristönsuojelumääräyksiä (YSL 202 §, kunnanvaltuusto 7.5.2008 § 19) valvotaan muun valvonnan ohessa. Ympäristönsuojelumääräyksestä voidaan myöntää poikkeus yksittäistapauksessa.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyvelvoitteen valvonta

Haja-asutuksen eli vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston ulkopuolella sijaitsevien kiinteistöjen jätevesien käsittelyn ja johtamisen yleisistä periaatteista, velvollisuuksista ja kielloista on säädetty ympäristönsuojelulaissa ja valtioneuvoston ns. *hajajätevesiasetuksessa* (Vna 157/2017). Ympäristönsuojelulaissa on säädetty talousjätevesien perustason puhdistusvaatimuksesta (YSL 154 b §) ja sen toimeenpanosta ranta-, pohjavesi- ja muilla alueilla (YSL 156 a ja 156 b §) sekä perustasoa ankarammasta puhdistusvaatimuksesta (YSL 156 c §). Säännökset ovat vähimmäisvaatimuksia.

Haja-asutuksen vesihuollon valvonnan vastuu jakaantuu kunnassa terveydensuojelu-, rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisten kesken. Ympäristönsuojeluviranomaisen vastuulla on valvoa ympäristönsuojelulaissa talousjätevesijärjestelmille asetettujen vaatimusten täyttymistä ja jätevesien käsittelyssä syntyvien jätteiden asianmukaista käsittelyä. Kiinteistön jätevesistä ympäristöön aiheutuvaa kuormitusta arvioidaan jätevesijärjestelmästä laadittavan selvityksen perusteella (YSL 157 §). Kiinteistönomistajan tulee huolehtia selvityksen laatimisesta ja säilyttämisestä. Jos kiinteistön jätevesistä uhkaa aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa, voidaan tarkastuksen nojalla antaa määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §). Hakemuksesta voidaan myös myöntää lupa poiketa jätevesien puhdistusvaatimuksista laissa määriteltujen edellytysten täytyessä (YSL 156 d §).

Nitraattiasetuksen valvonta

Ympäristönsuojelulain nojalla säädettyssä valtioneuvoston ns. *nitraattiasetuksessa* (Vna 1250/2014) on määritely lannan ja eräiden muiden lannoitteiden käyttöön liittyviä toimintoja, joista on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tällaisia toimintoja ovat mm. lannan varastointi aumassa ja lannan levittäminen poikkeustilanteessa. Etenkin auma-ilmoitukset (entinen patterointi-ilmoitus) ovat työllistäviä ja joissakin tapauksissa myös valvottavia kohteita.

Muut valvontakohteet

Muita kuin ympäristölupavelvollisia tai rekisteröitäviä toimintoja voidaan lisätä valvontakohteiksi, jos se todetaan tarpeelliseksi riskinarvion perusteella. Tällaisia kohteita voivat olla esimerkiksi eläinsuojat, jotka eivät ole eläinmäärän perusteella ympäristölupavelvollisia, mutta joiden valvonta nähdään tarpeelliseksi ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

3.2 Jätelain valvonta

3.2.1 Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta

Jätelain (JL 646/2011, 100 §) mukaan jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Ammattimaisen keräyksen vastaanottopisteitä ovat mm. tuottajien aluekeräyspisteet ja kauppojen ekopisteet. Ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ilmoituksen ja perii käsittelystä taksan mukaisen maksun.

Sievinissä on tällä hetkellä rekisteröitynä 2 jätteen ammattimaiseen keräykseen kuuluvaa kohdetta (taulukko 1). Näitä kohteita valvotaan säännöllisesti valvontasuunnitelman ja ohjelman mukaisesti ja valvonnas-

ta peritään maksu valvontataksan mukaisesti. Jätteiden ammattimaista keräystä koskeva valvontasuunnitelma (JL 124 §) on sisällytetty tähän ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontasuunnitelmaan ja –ohjelmaan.

3.2.2 Laitosvalvonta

Jätelain mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava valvontavastuulle kuuluvat laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä (JL 124 §). Näistä toiminnoista ympäristölupavelvolliset tai rekisteröidyt laitokset valvotaan säännöllisesti valvontasuunnitelman ja –ohjelman mukaisesti. Muut laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, valvotaan muun valvonnan ohessa.

3.2.3 Jätelain yleinen valvonta

Jätehuoltomääräysten valvonta

Sievin kunnassa voimassa olevia jätehuoltomääräyksiä (JL 91 §, Jokilaaksojen jätelautakunta 10.12.2015 § 36) valvotaan muun valvonnan ohessa. Valvontaan kuuluu mm. jätehuoltoon liittymisen valvonta jätehuoltoviranomaiselta tai yleisöltä saatavien ilmoitusten perusteella.

Siirtoasiakirjat ja jätteen luovuttaminen

Jätelain mukaista siirtoasiakirjakäytäntöä valvotaan muun valvonnan yhteydessä. Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan jätelain 29 §:ssä tarkoitettulle vastaanottajalle (JL 121 §).

Jätettä ammatikseen kuljettavien on liityttävä ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin. Ammatimaisten jätekuljettajien liittymistä jätehuoltorekisteriin valvotaan muun valvonnan yhteydessä ja tarvittaessa tehdään ELY-keskukseen ilmoitus rekisteriin ilmoittautumattomista kuljettajista.

Rakennus- ja purkutyöt

Rakentamisesta ja rakennusten purkamisesta voi aiheutua pöly- ja meluhaittoja sekä roskaantumista. Kunnan rakennusvalvonnalle jätettävien rakennus- ja purkulupien yhteydessä vaaditaan ilmoitus siitä, mihin jätteet toimitetaan. Valvontaa tehdään tarvittaessa ilmoitusten perusteella. Samalla valvotaan rakennusjätteen siirtämisessä ja luovuttamisessa tarvittavia siirtoasiakirjoja.

Rakennetun ympäristön valvonta

Sievin kunnan rakennusjärjestyksessä (kv 20.10.2010) säädettyä kuntakuvaan vaikuttavien kohteiden tehostettua valvontaa suoritetaan erikseen päätettyinä ajankohtina yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa. Ympäristökatselmuksesta tiedotetaan etukäteen niin kuin kunnallisista ilmoituksista on määrätty. Havaituista puutteista voidaan antaa kehoitus ja määräaika, mihin mennessä korjaukset on suoritettava. Mikäli laiminlyönti jatkuu kehoituksista huolimatta, rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomainen voi puuttua asiaan hallintopakkomenettelyllä.

Roskaantuminen

Roskaantumistapauksia tulee ilmi ympäristökatselmuksen lisäksi myös yleisöilmoitusten kautta. Kaikki ilmoitusten kohteet käydään tarkastamassa, jos se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Tarvittaessa voidaan antaa yksittäisiä määräyksiä roskaantumisen ehkäisemiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi (JL 125 §). Määräysten toteutumista valvotaan seurantatarkastuksilla.

Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maarakentamisessa

Betoni-, tiili- ja asfalttimursketta, polttolaitosten tuhkaa ja rengasrouhetta sekä eräitä muita jätteitä voidaan tietyin edellytyksin käyttää maarakentamisessa. Käytöstä on ilmoitettava alueelliselle ELY-keskukselle. Käytön edellytyksistä ja vaatimuksista on säädetty toimintaa koskevissa valtioneuvoston asetuksissa. Valvonta on jaettu ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kohteet tarkastetaan ilmoitusperusteisesti tarpeen vaatiessa.

Omassa asumisessa syntyvän puhtaan tiili- ja betonimurskeen pienimuotoinen (enintään 300 m³) ja kerta-luontoiseksi luokiteltava käyttö omassa maarakentamisessa on sallittu. Käytön edellytyksistä ja vaatimuk-sista on määrätty jätehuoltomääräyksissä. Käytöstä on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomai-selle, joka valvoo kohteita ilmoitusten perusteella tarpeen vaatiessa.

3.3 Muun lainsäädännön mukainen valvonta

3.3.1 Vesilain valvonta

Vesilain (VL 587/2011) mukaiseen valvontaan kuuluvat mm. vesistöjen rakentamiseen sekä pohja- ja pin-taveden ottamiseen liittyvät tarkastukset sekä ojitusasiat. Vesilain mukaista lupaa haetaan yli 500 m³:n ruoppaukselle aluehallintovirastolta ja ilmoitukset pienimuotoisista ruoppauksista tehdään ELY-keskukselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojituksia koskevat erimielisyydet, jotka ei-vät vaadi lupaa (VL 3 §) tai joita ei käsitellä ojitustoimituksessa (VL 4 §), ja jotka aiheutuvat mm. ojan te-kemisestä toisen maalle tai toisen tien poikki, ojan suunnan muuttamisesta tai veden johtamisesta toisen maalla olevaan ojaan tai puroon.

3.3.2 Vesihuoltolain valvonta

Vesihuoltolain (VHL 119/2001 ja muutos 681/2014) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toi-mii vesihuoltolain yhtenä valvontaviranomaisena. Vesihuoltolain mukaisesti valvotaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä viemäri- ja vesijohtoverkostoon. Kiinteistön liittämis-velvollisuuden (VHL 10 §) noudattamista edistetään selvityspyynnöin ja kehotuksin sekä tarvittaessa hal-lintopakkomenettelyllä. Liittämisvelvollisuudesta voidaan myös hakemuksesta myöntää vapautus (VHL 11 §) laissa määriteltyjen edellytysten täyttyessä.

3.3.3 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta

Maastoliikennelaissa (1710/1995) ja vesiliikennelaissa (463/1996) säädetyn mukaisesti kunnan ympäris-tönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu esimerkiksi moottorikelkkailureittejä koskevien suunnitelmien hyväksyminen ja valvonta sekä erilaisten moottoriajoneuvokilpailujen ja – harjoitusten luvittaminen ja valvonta. Tyypillisiä valvontatehtäviä ovat mm. valitustapaukset häiritsevistä moottorikelkan tai -veneen käytöstä.

3.3.4 Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslain (MAL 555/1981) mukaisten maa-ainesten ottamipaikkojen valvonta ei kuulu ympäristön-suojelulain mukaisen säännöllisen valvonnan piiriin lukuun ottamatta ottamipaikkojen ympäristölupavel-vollisia ja rekisteröitäviä toimintoja. Ympäristönsuojelulain mukaisessa yhteiskäsittelyssä (YSL 47 a §) luvit-tettujen maa-aineksen ottamipaikkojen luvan ympäristöosioon kuuluvat toiminnot tarkastetaan säännöl-lisen valvonnan yhteydessä. Muut maa-aineslain perusteella valvottavat ottamistoiminnot valvotaan erik-seen muun valvonnan ohessa.

4. VALVONTAKOHTEIDEN LUOKITTELU JA RISKINARVIOINTI

4.1 Toimintojen riskinarviointi

Sievin kunnan ympäristönsuojelun säännöllisen valvonnan määräaikaistarkastusten tiheys perustuu toi-miala- ja laitospohjaiseen riskinarviointiin. Käytetty riskinarviointimenetelmä perustuu Kuntaliiton ohjee-seen (Mattsson 2016). Riskinarviointiin on otettu mukaan Sievissä sijaitsevat ympäristölupavelvolliset ja rekisteröitävät toiminnot sekä jätteen ammattimainen keräystoiminta. Määräaikaistarkastuksia ja muita valvontatoimenpiteitä painotetaan ensisijaisesti toimintoihin, joista aiheutuva ympäristön pilaantumisen riski arvioidaan suureksi.

4.1.1 Toimialakohtainen riskinarviointi

Toimintojen arvioinnissa on tunnistettu ja käytetty seuraavia riskejä:

- päästöt ilmaan (mukaan lukien haju ja pöly)
- melu ja värinä
- päästöt vesistöön ja/tai viemäriin
- päästöt maaperään ja pohjaveteen
- muodostuvat jätteet
- roskaantuminen ja epäsiisteys
- vaarallisten aineiden määrä
- häiriö- ja onnettomuusriski

Näiden riskien merkittävyyttä on arvioitu toimialakohtaisesti pisteyttämällä riskit asteikolla 0-3:

- 0 = ei riskiä (toiminnalla ei ole ympäristövaikutuksia)
- 1 = vähäinen riski (lyhytaikainen viihtyvyyshaitta, ei ympäristön pilaantumisen vaaraa)
- 2 = kohtalainen riski (aiheuttaa viihtyvyyshaittaa tai ympäristön pilaantumisen vaaraa)
- 3 = merkittävä riski (aiheuttaa vaaraa terveydelle, merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa)

Yhteenlasketun riskipisteytyksen perusteella toimialat on sijoitettu neljään valvontaluokkaan taulukon 2 mukaisesti.

Taulukko 2. Toimialakohtaisen riskipisteytyksen mukainen valvontaluokka ja tarkastustiheys.

Pisteet (toimiala)	Valvontaluokka	Tarkastustiheys
15 -	1	kerran vuodessa
10 - 14	2	kerran 3 vuodessa
5 - 9	3	kerran 5 vuodessa
0 - 4	4	kerran 8 vuodessa

4.1.2 Laitoskohtainen riskinarviointi

Laitoksen lopullinen valvontaluokka muodostuu laitoskohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Laitosten yksilöllisen ympäristöriskin arvioinnissa on huomioitu seuraavat laitoksen sijaintiin ja toimintaan liittyvät riskit:

Sijaintiriski

- pohjavesi
- pintavesi
- asutuksen/ loma-asutuksen läheisyys
- vaikutuspiirissä olevat muut herkät kohteet (koulut, sairaalat, luonnonsuojelu- ja virkistysalueet).

Toimintariski

- toiminnan luonne ja laajuus
- tilat ja laitteet
- tuotantoon ja valmistukseen liittyvät tekijät
- kuljetukset ja varastointi
- valvontahistoria (tarkkailujen määrä ja vaatavuus, raportoinnin määrä ja vaatavuus, lupamääräysten ja säädösten noudattaminen, tapahtuneet onnettomuudet ja poikkeustilanteet, vapaaehtoiset ympäristöjärjestelmät).

Pohjavesialueella sijaintia lukuun ottamatta jokainen riski on pisteytetty laitoskohtaisesti asteikolla 0 (ei riskiä) - 1 (riski olemassa). Yhteenlaskettuun laitoskohtaiseen pistemäärään on lisätty toimialakohtaiset riskipisteet. Näin laskettu riskipisteiden yhteismäärä määrittää laitoksen sijoittumisen valvontaluokkaan taulukon 3 mukaisesti. Toiminnan sijainti pohjavesialueella nostaa laitoksen yhden valvontaluokan ylöspäin, jolloin pohjavesialueiden laitokset ovat tiheämmän tarkastuksen piirissä verrattuna vastaaviin muihin laitoksiin.

Taulukko 3. Toimiala- ja laitoskohtaisen riskipisteytyksen yhteispistemäärän mukainen valvontaluokka ja tarkastustiheys.

Pisteet (toimiala)	Valvontaluokka	Tarkastustiheys
23 -	1	kerran vuodessa
16 - 22	2	kerran 3 vuodessa

9 - 15	3	kerran 5 vuodessa
0 - 8	4	kerran 8 vuodessa

Toimialakohtaisessa riskinarvioinnissa valvontaluokkiin 2 tai 3 sijoittunut laitos voi laitospohtaisen riskinarvioinnin jälkeen sijoittua lopulta valvontaluokkaan 1, jos laitoksen sijaintiin tai toimintaan liittyy riskejä. Vastaavasti toimiala- ja laitospohtaisen riskinarvioinnin perusteella valvontaluokkaan 1 sijoittunut laitos voidaan siirtää harvemmin tapahtuvan valvonnan luokkaan, jos toiminnan riskit ovat valvonnassa havaitun perusteella arvioitua pienemmät.

4.2 Valvontaluokat

Riskinarvioinnin perusteella Sievin kunnan laitokset ja toiminnot sijoittuvat valvontaluokkiin taulukon 4 mukaisesti.

Valvontaluokkaan 1 sijoittuvat laitokset ja toiminnot, jotka ovat saaneet riskinarvioinnin perusteella riskipisteitä 23 tai enemmän. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Kohteet tarkastetaan kerran vuodessa.

Valvontaluokan 2 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 16-22 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla viihtyvyyteen ja ympäristön tilaan liittyviä, kestoaltaan vaihtelevia seurauksia. Kohteet tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa.

Valvontaluokan 3 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 9-15 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia. Kohteet tarkastetaan kerran viidessä vuodessa.

Valvontaluokan 4 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 0-8 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä ei ole juurikaan vaikutusta ympäristöön. Kohteet tarkastetaan kerran kahdeksassa vuodessa.

Taulukko 4. Sievin kunnan laitosten ja toimintojen sijoittuminen valvontaluokkiin riskinarvioinnin perusteella.

Toiminta/ laitos	Kohteiden lukumäärä
Valvontaluokka 1	
<i>Tarkastustiheys kerran vuodessa</i>	
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	1
xxxx	
Valvontaluokka 2	
<i>Tarkastustiheys kerran 3 vuodessa</i>	
Metsäteollisuus	
Metalliteollisuus	1
Energiantuotanto	1
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	12
Mineraalien valmistus	
Nahan tai tekstiilien laitospmainen tuotanto tai käsittely	
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	
Eläinsuojat	4
Liikenne	1
Jätteiden ammattimainen tai laitospmainen käsittely	1
Jätteen ammattimainen keräys	2
Muu toiminta	1
Valvontaluokka 3	
<i>Tarkastustiheys kerran 5 vuodessa</i>	
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	1
Eläinsuojat	21
Jätteiden ammattimainen tai laitospmainen käsittely	
Valvontaluokka 4	

Tarkastustiheys kerran 8 vuodessa	
Tuulivoimala	4
Muu toiminta	

Valvontaluokkaan 1 sijoittuvat laitokset ja toiminnot, jotka ovat saaneet riskinarvioinnin perusteella riskipisteitä 23 tai enemmän. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Kohteet tarkastetaan kerran vuodessa.

Valvontaluokan 2 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 16-22 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla viihtyvyyteen ja ympäristön tilaan liittyviä, kestoaltaan vaihtelevia seurauksia. Kohteet tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa.

Valvontaluokan 3 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 9-15 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia. Kohteet tarkastetaan kerran viidessä vuodessa.

Valvontaluokan 4 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 0-8 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä ei ole juurikaan vaikutusta ympäristöön. Kohteet tarkastetaan kerran kahdeksassa vuodessa.

5. VALVONTAOHJELMAN LAATIMINEN

Valvontaohjelmassa määritellään ja kuvataan tulevalle ohjelmakaudelle suunnitellut valvontatoimenpiteet. Ohjelmassa esitetään tiedot alueen ympäristönsuojelun valvonnan piiriin kuuluvista luvanvaraisista ja rekisteröitävistä laitoksista sekä muista säännöllisesti valvottavista toiminnoista ja näissä suoritetuista säännöllisistä valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma päivitetään vuosittain. Päivityksen yhteydessä tarkistetaan valvontakohteiden ajantasaisuus sekä arvioidaan edellisen ohjelmakauden valvontatavoitteiden toteutuminen.

Sievissä ympäristönsuojeluviranomaisen suorittama säännöllinen valvonta perustuu viranomaisen toimiala- ja laitospohjaisesti tekemään riskinarviointiin. Määräaikaistarkastukset toteutetaan 1-8 vuoden välein riippuen mihin neljästä valvontaluokasta toiminto kuuluu. Valvontaohjelman laadinnassa huomioidaan laitosten aikaisemmat tarkastuskäynnit ja muiden valvontatoimenpiteiden ajoittuminen. Tarkastukset pyritään toimialakohtaisesti priorisoimaan alkaen korkean riskiluokituksen laitoksista, joiden määräaikaistarkastuksesta on pisin aika, edeten vähemmän aikaa sitten tarkastettuihin pienemmän riskiluokan kohteisiin.

Sievin kunnan ympäristölautakunta vastaa valvontaohjelman laadinnasta ja sen päivittämisestä. Ympäristösihteeri hyväksyy ohjelman ja valvoo siinä asetettujen toimien toteutumista.

6. VALVONTATOIMENPITEET

6.1 Määräaikaistarkastus

Yksi keskeisimmistä valvontatoimenpiteistä ovat riskinarvioperusteiset määräaikaistarkastukset ympäristöluvanvaraisissa ja rekisteröitävissä laitoksissa. Lisäksi säännöllisesti valvotaan jätteen ammattimaista keräystoimintaa.

Tarkastuksen ajankohta sovitaan toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen. Toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus halutessaan osallistua tarkastuskäyntiin. Laitostarkastuksessa käydään pääsääntöisesti läpi toiminnanharjoittajan tilat ja toiminta, ympäristölupaani liittyvät tekijät ja määräykset, seuranta- ja valvontatiedot ja mahdolliset valitustapaukset tai muut poikkeustilanteet. Muita tarkastustoimenpiteeseen kuuluvia vaiheita ovat ennakovalmistelu, keskimääräinen matka-aika, tarkastuskertomuksen laadinta, toiminnanharjoittajan raporttien lukeminen ja muu tarkastuksesta mahdollisesti seuraava jälkityö. Tarkastuksia voidaan suorittaa myös esimerkiksi ilmoitukseen perustuen tai luvanvaraisen toiminnan muuttuessa olennaisesti.

6.2 Ympäristöluvan voimaantulotarkastus

Ensimmäinen tarkastus tehdään viimeistään vuoden kuluessa luvan tultua lainvoimaiseksi. Jos laitos aloittaa toiminnan myöhemmin, lupapäätös käydään läpi toiminnanharjoittajan kanssa neuvottelussa ennen kuin toiminnan kannalta oleellisiin toimiin ryhdytään. Tarkastuksen ja neuvottelun avulla varmistetaan, että toiminnanharjoittaja on sisäistänyt luvan vaatimukset.

6.3 Tarkastus yleisöilmoituksen perusteella

Laitosta koskevaa yleisöilmoitusta vastaanottaessa selvitetään millaisesta poikkeuksellisesta tilanteesta on kysymys. Yleisöilmoitus kirjataan ylös. Asia voidaan käsitellä kiireettömänä, jos siitä ei ilmoituksen perusteella arvioida aiheutuvan ympäristön pilaantumisen vaaraa. Ilmoituksen tekijälle annetaan tieto toimista ja niiden vaikutuksista asian ratkettua. Mikäli ilmoittaja ei ole laittanut asiaa kirjallisesti vireille eikä viranomaisen vastaus tyydytä häntä, tulee ilmoittajalle antaa tieto vireillepano-oikeudesta (YSL 186 §).

6.4 Onnettomuus tai poikkeuksellinen tilanne

Onnettomuus- ja poikkeustilanteissa on tehtävä laitokselle tarkastus. Tarkastuksessa selvitetään mm. tilanteesta aiheutuneiden päästöjen määrä ja laatu sekä vaikutukset ja niiden laajuus. Tarkastuksen perusteella arvioidaan tarve jatkotoimenpiteille.

6.5 Tarkastuskertomus

Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, josta käyvät ilmi mm. tarkastusaika, -paikka ja tarkastukseen osallistuneet henkilöt, tarkastuksessa tehdyt havainnot, toiminnanharjoittajan esittämät näkökannat sekä sovitut toimet ympäristönsuojelun edistämiseksi.

Mikäli tarkastuskertomus sisältää esityksiä ja menettelyjä toiminnan ympäristönsuojelun kehittämiseksi, tarkastuskertomus lähetetään toiminnanharjoittajalle allekirjoitettavaksi tai hyväksytetään muuten toiminnanharjoittajalla. Mikäli toiminnanharjoittaja ei hyväksy sovittua ja tarpeellista parannusta ympäristönsuojelun kehittämiseksi, viranomainen antaa kehotuksen toimeen ryhtymisestä. Asiassa voidaan käyttää myös hallintopakkeinoja, josta päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

6.6 Raportoinnin seuranta

Lupa- ja rekisteröitymisvelvollisten toimintojen valvontaan kuuluu toiminnanharjoittajan ympäristönsuojeluviranomaiselle toimittamien seurantatietojen, kuten vuosiraporttien ja mahdollisten muiden lupamääräysten edellyttämien seurantatietojen läpikäynti. Tarvittaessa toiminnanharjoittajalta voidaan pyytää lisäselvityksiä. Raportoinnin seurannalla varmistetaan lupamääräysten mukainen toiminta ja sen perusteella lupaviranomaisen on mahdollista päättää tarpeen vaatiessa määräysten muuttamisesta tai tarkastamisesta.

6.7 Muut valvontatoimenpiteet

Muita maksullisia valvontatoimenpiteitä ovat esimerkiksi toiminnan vuosikertomuksen tarkastus, hallintapakkomääräyksen valvomiseksi suoritettu tarkastus (YSL 175, 176 §) sekä toiminnan keskeytystilanteessa suoritettava tarkastus (YSL 181 §). Rikkomuspohjaiset maksut koskevat kaiken tyyppisiä toimintoja.

7. VALVONNAN MAKSULLISUUS

Tämän valvontasuunnitelman mukaisista määräaikaistarkastuksista peritään maksu voimassaolevan valvontataksan mukaisesti. Valvontamaksuissa huomioidaan ympäristönsuojeluasetuksen mukainen maksun kohtuullistaminen mikroyrityksille. Mikroyritysten maksu on 25 % pienempi normitaksasta. Maksujen suuruutta harkittaessa on otettu huomioon valvonnasta aiheutuvat kustannukset siten, että valvottavilta kohteilta perittävät maksut kattaisivat valvonnan kustannukset täysimääräisesti.

Taksaan on huomioitu myös, että erillistä maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireille laitettun asian käsittelystä. Samoin on katsottu aiheelliseksi lisätä määräys, että muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireille laitettun asian käsittelystä voidaan vireillepanijalta periä maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

8. VALVONNAN RESURSSIT

Sievin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta. Viranomaistehtäviä hoitavat henkilöt ja heidän käytettävissään oleva työaika ympäristönsuojelun ja valvonnan tehtäviin on esitetty taulukossa 4. Valvontasuunnitelmaan ja -ohjelmaan perustuvasta ympäristölupavelvollisten ja rekisteröitävien toimintojen sekä jätteen ammattimaisen keräyksen säännöllisestä valvonnasta vastaa Ylivieskan kaupungin ympäristötarkastaja, jonka työtehtäviin kuuluu valvontasuunnitelman mukaiset valvontatoimenpiteet kaikissa sopimuskunnissa. Ympäristötarkastajan valvonta-alueeseen kuuluu seuraavat kunnat: Ylivieska, Sievi, Oulainen, Nivala, Merijärvi ja Kannus. Sievin kohteiden valvontatoimenpiteisiin on käytettävissä enintään 0,2 henkilötyövuotta, josta ympäristötarkastajan osuus on 0,15 htv ja ympäristösihteerin osuus 0,05 htv. Valvontasuunnitelman mukainen valvonta edellyttää työaikaa vähintään 0,2 henkilötyövuotta.

Taulukko 5. Sievin kunnan ympäristönsuojelun tehtävissä työskentelevät henkilöt ja säännölliseen valvontaan käytettävissä oleva työaika.

Nimike	Työaika htv	
	Ympäristönsuojelun tehtävät	Säännöllinen valvonta
Ympäristösihteeri	0,6	0,05
Ympäristötarkastaja		0,15

8.1 Valvonnan priorisointi

Valvonnan aikataulutusta suunniteltaessa otetaan huomioon laitosten aikaisempi valvontahistoria. Valvontaohjelmassa esitetään laitosten vuosittainen tarkastusrytmi, jota määriteltäessä pyritään priorisoidaan laitokset siten, että toimialat, joiden tarkastukset sijoittuvat ajankohdaltaan kauimmas tai joiden riskinarvio sitä edellyttää, pyritään tarkastamaan ensin. Valvontaohjelmaa suunniteltaessa toimenpiteet pyritään jakamaan tasaisesti eri vuosille niin, että resurssit riittävät kattavasti suunnitellun valvonnan toteutukseen.

8.2 Valvonnan delegointi

Valvonnan tehokkuuden kannalta yhtenä keskeisenä tekijänä on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan delegointi tarpeen vaatiessa eri viranhaltijoille. Esimerkiksi välitöntä reagointia edellyttävissä valvontatoimenpiteissä viranhaltija pystyy antamaan määräyksiä tai keskeyttämään toiminnan välittömästi. Sievin kunnanvaltuuston 31.5.2017 § 36 hyväksymän hallintosäännön 35 §:n mukaan ympäristösihteeri vastaa ympäristönsuojeluasioiden valvonnasta.

8.3 Viranomaisten välinen yhteistyö

Luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen tarkastamisvelvollisuus on ympäristönsuojeluviranomaisella, mutta kohteita valvottaessa viranomaisyhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi lausuntopyyntöjen tai joissakin tapauksissa yhteistarkastusten muodossa (taulukko 5). Valvontayhteistyössä toimivalta jakaantuu tapauskohtaisesti eri viranomaisten kesken toimintaa säätelevien lakien mukaisesti.

Kunnan valvontaviranomainen voi tarvittaessa osallistua myös alueellisen ELY-keskuksen valvonnassa olevien kohteiden määräaikaistarkastuksiin. Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistarkastuksia kohteisiin, joista saattaa aiheutua myös terveyshaittaa. Onnettomuuksissa, joista voi koitua ympäristön pilaantumisvaaraa, pelastuslaitos ottaa yhteyttä ympäristöviranhaltijaan tai kunnan muuhun etukäteen määrättyyn yhteyshenkilöön heti onnettomuuden alkuvaiheessa. Onnettomuustilanteissa harkitaan tapauskohtaisesti tarvittavat valvonta- ja jälkiseurantatoimenpiteet. Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä kohteissa, joissa epäillä rikkomusta tai poliisia tarvitaan turvaamaan tarkastuksen turvallisuus. Yhteistyötä tehdään myös mm. kunnan rakennusvalvonnan, kaavoituksen, teknisen toimen ja maaseututoimen kanssa.

Taulukko 6. Keskeisimmät kunnan ympäristönsuojelun yhteistyöviranomaiset ja esimerkkejä yhteisistä valvontatoimenpiteistä (Mattsson 2016).

Yhteistyöviranomainen	Valvontakohteet
Kunnan rakennusvalvonta	rakennuslupahakemukset, hajajätevesisuunnitelmat,

	ylijäämämaiden läjittäminen, roskaamiskohteet, hevostallit
Kunnan ympäristöterveydenhuolto	ympäristölupahakemukset, maataluskohteet, tapahtumat, joissa elintarvikkeita, jätehuolto
Kunnan kaavoitus	kaavahankkeet
Kunnan tekninen toimi	yleiset alueet, infran rakentaminen ja ylläpito
Jätehuoltoviranomainen	jätelain kohteet, liittyminen jätehuoltoon
Maaseututoimi	maataluskohteet
Vesi- ja jätehuoltolaitokset	vesi- ja jätehuollon valvontakohteet
Naapurikunnat	vaikutuksiltaan kunnan rajat ylittävät kohteet (melu, louhinta)
ELY-keskus	ympäristöluvut, pilaantuneiden maiden puhdistaminen, onnettomuustilanteet
Aluehallintovirastot	ympäristöluvut
Palo- ja pelastuslaitos	öljyntorjunta, öljysäiliöt, kemikaalikohteet, onnettomuudet
Poliisi	rikkomustilanteet
TUKES	tarkastuskäynnit, kemikaalien varastointi
Evira	maataluskohteet: lannoitus, eläinperäiset jätteet
Museovirasto	kulttuurimaisemakohteiden työluvut
Tulli	tarkastuskäynnit, luvattomat kaatopaikat
SYKE	öljyvahingot merialueella, jätteiden siirrot

8.4 Valvonnan tietojärjestelmät

Asiakkaiden kanssa tapahtuva viestiminen tapahtuu pääsääntöisesti sähköpostitse, puhelimitse sekä lomakkeilla. Valvontatoimissa käsitelty ja syntyvä tieto tallennetaan toistaiseksi tietokoneen verkkoasemalle, jossa se on myös muiden Sievin ympäristönsuojelutehtäviä hoitavien käytettävissä. Siirtymistä sähköisiin lupa- ja valvontatyökaluihin tutkitaan. Valvonnan sähköisen työkalun valintaan vaikuttaa mm. palveluntarjoajan ympäristönsuojelun tarpeisiin erityisesti kohdennettu sisältö, tarjottava ylläpito- ja kehitystyö sekä yhteensopivuus muiden tietojärjestelmien kanssa.

8.5 Koulutus

Henkilöstön riittävällä ja asianmukaisella koulutautumisella taataan ympäristönsuojelun ja sen valvonnan laadukas ja suunnitelmallinen toteutuminen. Työntekijöiden on mahdollista osallistua tarpeen mukaan sisäisiin sekä ulkopuolisten tahojen tarjoamaan koulutukseen

9. VALVONTAOHJELMAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Valvontakohteiden ajantasaisuus ja edellisen ohjelmakauden valvontatavoitteiden toteutuminen arvioidaan vuosittain valvontaohjelman päivityksen yhteydessä. Valvontasuunnitelma tarkistetaan viiden (5) vuoden välein. Samassa yhteydessä voidaan arvioida valvontasuunnitelman toteutumista ja päivitystarvetta valvontaohjelmasta vuosittain tehtyjen arviointien perusteella.

Vuoden 2018 valvontaohjelma on Sievin ympäristönsuojelun ensimmäinen valvontasuunnitelmaan ja toimijoiden riskinarviointiin perustuva valvontaohjelma (YSL 168 §). Ennen vuotta 2018 ympäristönsuojelun valvontakäyntien tiheys perustui käytännössä tehtyjen havaintojen ja toimialan ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia koskevan tiedon perusteella. Ohjelmakaudella 2018 pyritään tehostamaan valvonnan säännöllisyyttä, kattavuutta ja vaikuttavuutta.

Lähteet:

Mattsson, L. 2016. Ohje kunnan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman laatimiseen. Kuntaliitto, Helsinki 2016.